

فصلنامه مطالعات کتابداری و علم اطلاعات

دانشگاه شهید چمران اهواز، بهار ۱۳۹۷

شماره پیاپی ۲۳، صص: ۲۶-۱۵

تاریخ دریافت مقاله: ۹۵/۱/۳۱

تاریخ پذیرش مقاله: ۹۵/۴/۴

## بررسی رابطه بین استفاده از شبکه اجتماعی علمی ریسرچ گیت و سطح سرمایه اجتماعی در میان اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز

نسیم معمار<sup>۱</sup>، فاطمه باجی<sup>۲</sup>، فاطمه حسینی زاده<sup>۳</sup>

### چکیده

مقدمه: هدف این پژوهش بررسی وضعیت استفاده از شبکه اجتماعی علمی ریسرچ گیت و رابطه آن را با سرمایه اجتماعی در میان اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز می باشد. روش: پژوهش حاضر به روش پیمایشی می باشد. جامعه پژوهش را کلیه اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز، عضو شبکه اجتماعی علمی ریسرچ گیت تشکیل می داد که از بین آنها نمونه ای به تعداد ۲۰۸ نفر به روش تصادفی انتخاب شد. ابزار استفاده شده برای گردآوری داده ها، پرسشنامه پژوهش پریرخ و احمدی بود.

یافته ها: یافته ها نشان داد که میانگین میزان استفاده از شبکه اجتماعی ریسرچ گیت در میان اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز ۱/۸۸ و میانگین مؤلفه های مشارکت، اعتماد، معتمد بودن و احساس تعلق و علاقه از سرمایه اجتماعی اعضای هیئت علمی دانشگاه به ترتیب ۳/۳۰، ۳/۴۶، ۳/۰۳ و ۳/۵۲ درصد است. در مجموع میانگین وضعیت سرمایه اجتماعی آنان ۳/۳۴ درصد سنجیده شد.

نتیجه گیری: نتایج حاصل از این پژوهش نشان می دهد که بین میزان استفاده از شبکه اجتماعی ریسرچ گیت در میان اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز و مؤلفه های سرمایه اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد. به عبارتی اغلب اعضای هیئت علمی که میزان استفاده آنها از شبکه اجتماعی ریسرچ گیت بالا بوده است و علاقه بیشتری به استفاده از این شبکه داشته اند. نتایج پژوهش هایی که در رابطه با ماهیت شبکه های اجتماعی علمی انجام می گیرند، می تواند به کاربران در راستای همکاری بهتر در زمینه های پژوهشی کمک نماید.

واژه های کلیدی: شبکه اجتماعی، شبکه اجتماعی علمی ریسرچ گیت، سرمایه اجتماعی، اعضای هیئت علمی، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز.

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز، اهواز، ایران، [memar.nasim@gmail.com](mailto:memar.nasim@gmail.com)  
۲- عضو هیئت علمی و مربی گروه کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز، اهواز و دانش آموخته دکترای علم اطلاعات و دانش شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز، [fbaji@yahoo.com](mailto:fbaji@yahoo.com)  
۳- دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز، اهواز، ایران، [f.hosseinzadeh@yahoo.com](mailto:f.hosseinzadeh@yahoo.com)

## مقدمه

شبکه‌های اجتماعی<sup>۱</sup>، شبکه‌هایی براساس نرم‌افزارهای تحت‌وب هستند که با استفاده از فناوری وب<sup>۲</sup>، امکان تعامل کاربران را با محتوای وب به شکل‌های گوناگون فراهم می‌آورند. کاربرد اصلی شبکه‌های اجتماعی، تسهیل رابطه افراد با یکدیگر است؛ اما به صورت سودمندی برای یادگیری و به اشتراک گذاری دانش افراد نیز به کار می‌روند (نگهبان، ۱۳۹۱). نمونه‌هایی از شبکه‌های اجتماعی عبارتند از: وبلاگ‌ها<sup>۳</sup>، ویکی‌ها<sup>۴</sup>، سایت‌های شبکه‌های اجتماعی<sup>۵</sup>، آر اس اس<sup>۶</sup>، و پادکست‌ها<sup>۷</sup>. در سایت‌های شبکه‌های اجتماعی مانند فیس بوک<sup>۸</sup>، مای اسپیس<sup>۹</sup>، لینکداین<sup>۱۰</sup> و غیره افراد ضمن معرفی خود با یکدیگر تعامل و ارتباط برقرار کرده و روابط خود را حفظ می‌کنند. این سایت‌ها که عمدتاً از آن‌ها به عنوان شبکه‌های اجتماعی یاد می‌شود، می‌توانند در جهت مباحث کاری مورد نظر افراد مانند سایت لینکدین یا مای اسپیس و ریسرچ گیت<sup>۱۱</sup> برای جوامع دانشگاهی و تحقیقاتی ایجاد شوند (الیسون، استینفیلد و لمپ<sup>۱۱</sup>، ۲۰۰۷). پوتنام<sup>۱۲</sup> (۲۰۰۰) سرمایه اجتماعی را مجموعه‌ای از مفاهیمی مانند اعتماد، هنجارها و شبکه‌ها در نظر می‌گیرد که موجب ایجاد ارتباط و مشارکت بهینه اعضای یک اجتماع شده و در نهایت منافع متقابل آن‌ها را تأمین خواهد کرد. مهم‌ترین مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی عبارتند از مشارکت، اعتماد، معتمد بودن، و احساس تعلق و علاقه. منابع بسیاری در ایجاد سرمایه اجتماعی نقش دارند که برخی از آن‌ها عبارتند از: اجتماعات بسته همچون خانواده، گروه‌های خویشاوندی و گروه‌های دولتی، ایدئولوژی و نظام‌های عقیدتی همچون مذهب، انجمن‌ها و شبکه‌های ارتباطی خودجوش و مردمی، نهادها و سازمان‌های رسمی همچون مدرسه، دانشگاه،

- 
- 1- Social Networks
  - 2- Weblogs
  - 3- Wikis
  - 4- Social Networking Sites
  - 5- RSS
  - 6- Podcasts
  - 7- Facebook
  - 8- MySpace
  - 9- LinkedIn
  - 10- ResearchGate
  - 11- Elison, Steinfeld & Lampe
  - 12- Putnam

سازمان‌های تجاری و تبلیغی و اطلاع‌رسانی (اخترمحققی، ۱۳۸۵). نتایج برخی پژوهش‌ها (تلوال و کوشا<sup>۱</sup>، ۲۰۱۴، الیسون، استینفیلد و لمپ، ۲۰۰۷) نشان می‌دهد این تمایل جوامع علمی به استفاده از شبکه‌های اجتماعی علمی سبب تقویت سرمایه اجتماعی در آنان نیز می‌شود. اوکلای، مغربی و نعمتی<sup>۳</sup> (۲۰۱۴) نیز در این زمینه معتقدند شبکه‌های اجتماعی یک محیط ویژه و منحصربه‌فرد فراهم می‌آورند که می‌تواند روی ویژگی‌های شخصیتی افراد تأثیر گذاشته و موجب افزایش سرمایه اجتماعی در آنان شود. در ایران، موسوی و حدادی (۱۳۹۰) طی پژوهشی به این نتیجه رسیدند که فضای مجازی به عنوان یک فضای تعاملی، منعکس‌کننده همان حجم سرمایه اجتماعی افراد در دنیای واقعی است. بدین معنا که فضای مجازی، سرمایه اجتماعی افراد را کاهش یا افزایش نمی‌دهد بلکه حجم این سرمایه در جهان مجازی کم و بیش بازتاب‌دهنده حجم سرمایه اجتماعی افراد در دنیای واقعی است.

بنابراین می‌توان گفت دانشگاه‌ها با سرمایه‌گذاری در زمینه افزایش سطح سرمایه اجتماعی می‌توانند بر دانش و مهارت و شایستگی اعضای هیئت علمی و دانشجویان خود و همچنین سطح سرمایه ساختاری خود از قبیل دارایی فکری، نوآوری، فرآیندها و روش‌های کاری، یادگیری سازمانی، سیستم‌های اطلاعاتی و غیره بیفزایند (قنادان و اندیشمند، ۱۳۸۸).

با توجه به اینکه پژوهش‌ها وجود ارتباط میان استفاده از شبکه اجتماعی علمی و سطح سرمایه اجتماعی در میان افراد به ویژه دانشگاهیان را نشان می‌دهند، می‌توان از شبکه‌های اجتماعی علمی به عنوان مکان‌های مجازی که دارای بستر و توان بالقوه برای افزایش سطح سرمایه اجتماعی افراد دانشگاهی با صرف هزینه اندک هستند، نام برد. با وجود قابلیت‌های گسترده این‌گونه شبکه‌ها، بررسی‌های اولیه نشان می‌دهد این موضوع مهم و پدیده نو در پژوهش‌های کشور ما مورد غفلت قرار گرفته است. در این باره، نیازمند (۱۳۹۲) در پژوهش خود به این نتیجه رسید که از میان کشورهای خاورمیانه، پژوهشگران کشورهای کویت، امارات متحده عربی و قطر بیشترین میزان استفاده و پژوهشگران کشورهای بحرین، امارات متحده عربی و سوریه بیشترین میزان حضور را در شبکه‌های اجتماعی علمی دارند؛ در حالی

---

1- Thelwall & Kousha

2- Social Capital

3- Oakley, Maghrabi & Nemati

که ایران به لحاظ حضور و استفاده از شبکه‌های اجتماعی علمی از جایگاه مطلوبی برخوردار نیست. شبکه اجتماعی علمی ریسرچ گیت در سال ۲۰۰۸ با هدف فراهم نمودن مجموعه‌ای از ابزارها جهت همکاری، اشتراک دانش و ایجاد شبکه کاری و اکتشافی در میان دانشمندان راه‌اندازی شد. بسیاری از محققان و دانشمندان جهت تثبیت جایگاه خود به عنوان یک صاحب‌نظر در یک زمینه علمی خاص، از این شبکه اجتماعی استفاده می‌کنند. ریسرچ گیت را در ردیف سایت‌های آگاهی‌رسانی پژوهشی<sup>۱</sup> نیز دسته‌بندی کرده‌اند؛ این سایت‌ها، امکاناتی جهت به‌روز ماندن محقق در ارتباط با اخبار شبکه و زمینه پژوهشی وی، اجازه ساخت پروفایل تخصصی، دستیابی به اطلاعاتی در مورد علائق و کارهای جاری محقق و همچنین ردیابی کاربران دیگری که در زمینه فعالیت وی کار می‌کنند را امکان‌پذیر می‌سازند و به دلیل فراگیر بودن آن در میان اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های ایران، برای بررسی در پژوهش حاضر انتخاب شد. علاوه بر این دلایل خاصی که موجب شد این موضوع ذهن پژوهشگر را به خود مشغول کرده و سبب انجام این پژوهش گردد به شرح زیر است:

۱. پژوهشگر به عنوان یک کتابدار با این مسئله روبرو شده و شخصاً علاقه‌مند بود در این زمینه تحقیق کند.

۲. باتوجه به گسترش روزافزون استفاده از شبکه‌های اجتماعی و میزان تأثیر آن در اشتراک دانش بین پژوهشگران، ذهن محقق را به سمت این موضوع سوق داده است. لذا، بررسی رابطه میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی علمی و وضعیت سرمایه اجتماعی در میان اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها امری ضروری به نظر می‌رسد. بنابراین پژوهش حاضر بر آن است تا وضعیت استفاده از شبکه اجتماعی علمی ریسرچ گیت را به عنوان یک شبکه اجتماعی رایگان برای دانشمندان و محققان که محبوبیت زیادی در میان آن‌ها پیدا کرده (بتولی، ۱۳۹۲)، را در میان اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز که به عنوان یکی از دانشگاه‌های تیپ یک نقش مهمی را در امر پژوهش و آموزش منطقه جنوب کشور فراهم می‌کند را مورد بررسی قرار داده و رابطه آن را با سرمایه اجتماعی آنان مورد سنجش قرار دهد.

---

1- Research awareness

### پرسش‌های پژوهش

۱. میزان استفاده اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز از شبکه اجتماعی علمی ریسرچ گیت چقدر می‌باشد؟
۲. وضعیت سرمایه‌ی اجتماعی در ۴ مؤلفه مشارکت، اعتماد، معتمد بودن، و احساس تعلق و علاقه در بین اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز چگونه است؟
۳. رابطه بین مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی با میزان استفاده‌ی اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز از شبکه اجتماعی علمی ریسرچ گیت، چگونه است؟

### روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر توصیفی است و به روش پیمایشی انجام گرفت. جامعه پژوهش را کلیه اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز عضو شبکه اجتماعی علمی ریسرچ گیت تشکیل داد که در زمان انجام پژوهش، تعداد آن‌ها ۴۵۴ نفر بود. از این تعداد، نمونه‌ای به طور تصادفی و با استفاده از فرمول نمونه‌گیری کوکران به تعداد ۲۰۸ نفر انتخاب شد. برای گردآوری اطلاعات، از پرسشنامه پریخ و احمدی (۱۳۸۸) استفاده شد. تغییراتی در این پرسشنامه به منظور تطبیق با برخی از سؤالات پژوهش و بومی سازی لحاظ شد. روایی این پرسشنامه توسط اساتید علم کتابداری و اطلاع‌رسانی تأیید شده و پایایی آن نیز با توزیع پرسشنامه در نمونه‌ای متشکل از ۳۸ نفر از اعضای هیئت علمی عضو شبکه اجتماعی علمی ریسرچ گیت که جزء نمونه پژوهش حاضر نبودند، مجدداً محاسبه شده و مقدار ضریب آلفای کرونباخ آن ۰/۹۹ به دست آمد که نشان‌دهنده پایا بودن ابزار بود. این پرسشنامه مشتمل بر سؤالات جمعیت شناختی و ۳۲ سوال در مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت (از کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم) است که از طریق آن چهار مولفه‌ی سرمایه‌ی اجتماعی (مشارکت، اعتماد، معتمد بودن، و احساس تعلق و علاقه) و میزان استفاده از شبکه اجتماعی علمی ریسرچ گیت، مورد سنجش قرار می‌گیرد. پرسشنامه مذکور در میان نمونه پژوهش توزیع گردید و در نهایت تعداد ۲۰۴ پرسشنامه بازگردانده شد. داده‌ها وارد نرم افزار آماری SPSS نسخه ۲۲ شدند و تحلیل آن‌ها در دو سطح توصیفی و استنباطی صورت گرفت.

## یافته‌های پژوهش

بر اساس یافته‌های جمعیت شناختی ۸۸ نفر (۴۳/۱۳ درصد) از آزمودنی‌ها را زنان و ۱۱۶ نفر (۵۶/۸۷ درصد) از آنها را مردان تشکیل می‌دادند. از نظر مدرک تحصیلی ۸۶ نفر معادل (۴۲/۸۵ درصد) دارای مدرک کارشناسی ارشد و ۱۱۸ نفر معادل (۵۷/۱۵ درصد) دارای مدرک دکتری بودند.

### یافته‌های مربوط به میزان استفاده از شبکه اجتماعی ریسرچ گیت در میان اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز

یافته‌های مربوط به میزان استفاده اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز در جدول ۱ آمده‌اند. بر اساس داده‌های جدول ۱، ۶۱/۷ درصد یعنی اغلب اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز یک بار در روز و تنها ۵/۹ درصد ۴ تا ۵ بار در روز از شبکه ریسرچ گیت استفاده می‌کنند.

جدول ۱. توزیع فراوانی میزان استفاده از شبکه اجتماعی ریسرچ گیت در میان اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز

میزان استفاده	فراوانی (نفر)	میانگین (درصد)
یکبار	۱۲۶	۶۱/۷
دو بار	۳۶	۱۷/۷
سه بار	۳۰	۱۴/۷
چهار الی پنج بار	۱۲	۵/۹

همچنین به منظور بررسی میانگین کلی میزان استفاده اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز از شبکه ریسرچ گیت از آزمون t تک متغیره استفاده و یافته‌های مربوط به آن در جدول ۲ گزارش شد.

جدول ۲. میانگین کلی میزان استفاده از شبکه‌ی علمی ریسرچ گیت در میان اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز

T	Sig	انحراف معیار	میانگین	آماره مؤلفه
-۱۷/۵۱	۰/۰۰۱	۰/۹۴	۱/۸۸	میزان استفاده از شبکه اجتماعی علمی ریسرچ گیت

داده‌های جدول ۲ نشان می‌دهد که مقایسه میانگین مؤلفه میزان استفاده با میانگین فرضی ( $x=3$ ) کمتر از سطح متوسط بوده و بر این اساس می‌توان گفت که میانگین میزان استفاده از شبکه ریسرچ گیت در میان اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز در سطح مطلوبی قرار ندارد.

#### یافته‌های مربوط به وضعیت سرمایه‌ی اجتماعی اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز

به منظور بررسی وضعیت چهار مؤلفه سرمایه اجتماعی (مشارکت، اعتماد، معتمد بودن، احساس تعلق و علاقه) در میان اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز از آزمون t تک متغیره اجرا شد که یافته‌های مربوط به آن در جدول ۳ ارائه شده است. مقایسه میانگین هر مؤلفه با میانگین فرضی ( $x=3$ ) نشان می‌دهد که میانگین هر مؤلفه از میانگین فرضی ۳ که سطح مطلوبیت براساس طیف پنج تایی لیکرت پاسخگویی در پرسشنامه در نظر گرفته شده است، به‌طور معناداری بیشتر است. بنابراین می‌توان دریافت که میزان سرمایه اجتماعی در میان پاسخگویان بیشتر از سطح متوسط است و در سطح مطلوبی قرار دارد. بر اساس داده‌های جدول ۳، از میان مؤلفه‌ها، مؤلفه «احساس تعلق و علاقه» با میانگین ۳/۵۲ بهترین وضعیت را نسبت به سایر مؤلفه‌ها داراست و مؤلفه‌های اعتماد، مشارکت، و معتمد بودن در سطوح بعدی قرار دارند. در واقع، می‌توان گفت اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز به استفاده از شبکه ریسرچ گیت علاقه دارند اما اعتماد، مشارکت و مورد اعتماد بودن در این شبکه در میان آنان در سطح نسبتاً پایینی قرار دارد.

جدول ۳. یافته‌های آزمون t تک متغیره در مورد وضعیت مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی در میان اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز

مؤلفه	میانگین	انحراف معیار	T	Sig
مشارکت	۳/۳۰	۰/۸۹	۴/۸۱	۰/۰۰۱
اعتماد	۳/۴۶	۰/۸۹	۷/۳۸	۰/۰۰۱
معتمد بودن	۳/۰۳	۰/۷۶	۰/۷۲۷	۰/۰۰۱
احساس تعلق و علاقه	۳/۵۲	۰/۹۰	۸/۳۴	۰/۰۰۱
وضعیت کلی سرمایه اجتماعی	۳/۳۴	۰/۸۷	۵/۶۷	۰/۰۰۱

همچنین در پایان به منظور تعیین وضعیت کلی سرمایه اجتماعی اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز، آزمون t تک متغیره اجرا شد. بر حسب داده‌های جدول ۳، t مشاهده شده از مقدار بحرانی جدول در سطح خطای ۰/۰۵ بیشتر بوده و از آنجا که میانگین مشاهده شده نیز از میانگین فرضی (x=3) بیشتر است، بنابراین چنین استنباط می‌شود که وضعیت سرمایه اجتماعی در میان اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز بیشتر از سطح متوسط است.

یافته‌های مربوط به رابطه بین مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی با میزان استفاده‌ی اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز از شبکه اجتماعی علمی ریسرچ گیت هدف اصلی پژوهش بررسی رابطه بین مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی با میزان استفاده‌ی اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز از شبکه اجتماعی علمی ریسرچ گیت بود که یافته‌های مربوط به آن در جدول ۴ آمده است.

جدول ۴. یافته‌های مربوط به رابطه بین مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی با میزان استفاده‌ی اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز از شبکه اجتماعی علمی ریسرچ گیت

میزان استفاده		متغیر
Sig	F	مؤلفه
۰/۰۰۱	۲۹۲/۷۰	مشارکت
۰/۰۰۱	۱۸۷/۶۳	اعتماد
۰/۰۰۱	۴۱۷/۹۲	معتمد بودن
۰/۰۰۱	۲۱۰/۹۱	احساس تعلق و علاقه



داده‌های جدول ۴ نشان می‌دهد در تمام سطوح  $\text{Sig} < 0/05$  مشاهده شد، در نتیجه می‌توان گفت بین میزان استفاده‌ی اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز از شبکه اجتماعی علمی ریسرچ گیت با چهار مؤلفه سرمایه اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد. به عبارتی می‌توان گفت اغلب اعضای هیئت علمی که میزان استفاده آنها از شبکه اجتماعی ریسرچ گیت بالا بوده است، تمایل بیشتری به استفاده از این شبکه داشته‌اند.

### بحث و نتیجه‌گیری

شبکه‌های اجتماعی علمی و تحقیقاتی به عنوان ابزارهای ارتباطی علمی نوین در جهت ارتباطات و تعاملات علمی و همکاری‌های پژوهشی نقش بسیار مهمی را در عصر تکنولوژی سال‌های اخیر ایفا کرده‌اند. این شبکه‌ها امکان ارتباط، تعامل علمی و اشتراک‌گذاری یافته‌های پژوهشی پژوهشگران را با یکدیگر در عرصه علم آموزش فراهم می‌سازند. بدین ترتیب با بکارگیری این شبکه‌ها و همکاری‌های علمی پژوهشگران سرمایه اجتماعی آنان نیز تحت تأثیر این تعاملات قرار می‌گیرد. لذا همان‌طور که نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که وضعیت سرمایه‌ی اجتماعی اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز بیشتر از سطح متوسط بوده و در وضعیت نسبتاً مطلوبی قرار دارد و مؤلفه احساس تعلق و علاقه به استفاده از شبکه اجتماعی علمی ریسرچ گیت نسبت به سایر مؤلفه‌های سرمایه‌ی اجتماعی در میان اعضای هیئت علمی دانشگاه مذکور از بالاترین اقبال برخوردار بوده است. یافته‌های این پژوهش حاضر با یافته‌های پژوهش‌های نیازمند (۱۳۹۲)، موسوی و همکاران (۱۳۹۰) و روبوک و همکاران (۲۰۱۳) مطابقت دارد. همچنین نتایج مطالعه حاضر نشان می‌دهد که بین مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی با میزان استفاده از شبکه اجتماعی علمی ریسرچ گیت در میان اعضای هیئت علمی دانشگاه مورد پژوهش، رابطه معناداری وجود دارد. در نهایت می‌توان چنین بیان کرد که اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز با وجود وضعیت مطلوبی که از نظر سرمایه اجتماعی دارند و با وجود علاقه به استفاده از شبکه ریسرچ گیت هنوز اعتماد کامل را در زمینه به اشتراک‌گذاری آثار علمی و پژوهش‌های خود در این شبکه را به دست نیاورده‌اند. به نظر می‌رسد استفاده از شبکه اجتماعی ریسرچ گیت در میان اعضای هیئت علمی

دانشگاه جندی شاپور اهواز، توانسته است در سطح نسبتاً مطلوبی به ارتقای سطح سرمایه اجتماعی آنها کمک کند و این یکی از مهم ترین نقش های این گونه شبکه هاست که می توانند با برقراری پیوند میان پژوهشگران یک رشته از سراسر جهان با از بین بردن مرزهای جغرافیایی، فرصتی را برای ایجاد حس اعتماد، مشارکت و به اشتراک گذاری پژوهش ها و تجربیات علمی آنان فراهم کند. در پایان نباید از نظر دور داشت که میزان حضور و به اشتراک گذاری دانش در شبکه های اجتماعی یکی از شاخص های آلتمتریکس<sup>۱</sup> است که در آینده نه چندان دور برای ارزیابی پژوهشگران مورد استفاده قرار خواهد گرفت؛ بنابراین، چنانچه دانشگاه ها در زمینه استفاده، کارکردها و مزایای عضویت در شبکه های اجتماعی آموزش هایی را به اعضای هیئت علمی ارائه دهند، راه را برای تحقق نقش های اجتماعی و علمی پژوهشگران باز کرده، به پرورش سرمایه اجتماعی و فکری آنها کمک نموده و زمینه را برای رسیدن به وضعیت علمی مطلوب آنها، فراهم خواهند کرد. در نهایت باتوجه به نتایج پژوهش پیشنهاد می شود کارگاه های آموزش استفاده از شبکه اجتماعی علمی ریسرچ گیت در بین دانشجویان، اعضای هیئت علمی به منظور ارتقای اشتراک گذاری و همکاری علمی با هدف معرفی کارکردهای این شبکه در دانشگاه ها برگزار شود. همچنین مطالعه ای دیگر در زمینه رابطه بین میزان استفاده از شبکه های اجتماعی تحقیقاتی با اشتراک دانش در بین پژوهشگران مورد بررسی قرار گیرد.

---

1- Altmetrics

### منابع

- اختر محقق، مهدی (۱۳۸۵). سرمایه اجتماعی. تهران: پژوهشگران اختر.
- بتولی، زهرا. ۱۳۹۲. قابلیت‌های شبکه اجتماعی ریسرچ گیت برای پژوهشگران. گفت‌وگو علم و فناوری، ۱(۲)، ص ۵۹-۶۸.
- پریخ، مهری و شکریه احمدی. ۱۳۸۸. بررسی میزان توانمندی گروه بحث الکترونیکی علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی (LIS) در تشکیل سرمایه اجتماعی. کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۱۲(۳)، ص ۱۹-۴۱.
- قنادان، محمود و ویدا اندیشمند. ۱۳۸۸. نقش دانشگاه در ایجاد سرمایه اجتماعی به منظور تهیه مدل بهبود سیستم آموزش عالی کشور. دانش و پژوهش در آموزش. دانشگاه آزاد اسلامی ایران، ۲۳: ۲۳-۴۴.
- موسوی، سید کمال الدین و فریده حدادی. ۱۳۹۰. تحلیل مقایسه‌ای سرمایه اجتماعی در جهان واقعی و در جهان مجازی: با تاکید بر جوانان ۱۵ تا ۲۴ ساله مراجعه‌کننده به کافی‌نت‌ها در شهر اصفهان (سال ۱۳۹۰). مجله جهانی رسانه - نسخه فارسی، ۲(۱۲): ۱۱۰-۱۲۹.
- نگهبان، محمدباقر (۱۳۹۱). وب ۲ و کتابخانه ۲. شیراز: همارا.
- نیازمند، محمدرضا. ۱۳۹۲. بررسی تطبیقی میزان استفاده پژوهشگران کشورهای خاورمیانه از شبکه‌های اجتماعی علمی پیوسته. پایان‌نامه مقطع کارشناسی ارشد. دانشگاه شیراز، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی.
- Elison N.B., Steinfield C., & Lampe C. (2007). The benefits of Facebook "friends:" social capital and college students' use of online social network sites. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 12, 1143-1168.
- Oakley L, Maghrabi R, Nemati H. (2014). The impact of self-selected identity on productive or perverse social capital in social network sites. *Computers in Human Behavior*, 33, 367-371.

- 
- Putnam, R.D. (2000). *Bowling alone. The collapse and revival of American community*. New York: Simon and Schuster.
- Roebuck D. B., Siha S., Bell R. L. (2013). Faculty usage of social media and mobile devices: Analysis of advantages and concerns. *Interdisciplinary Journal of E-Learning and Learning Objects*, 9, 171-192.
- Thelwall M, Kousha K. (2014). Social Network or Academic Network?. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 65(4), 721–731.